

Візуальне проєктування

Вступ до курсу.

Під час високого рівня комп'ютеризації практики і освіти, що штовхають студента в бік стандартизованих, матричних дій, візуальне проєктування є альтернативним курсом, що формує фахівця високого рівня композиційної і художньої майстерності

Курс включає формування уявлень про сучасну культуру бачення, сприйняття, творчості.

Мета курсу – знайомство студента з сучасним світом художніх відчуттів, свідомим візуальним сприйняттям довкілля, формування навичок створення виразної форми і простору, основ проектно-художнього мислення, відчуття композиції, матеріалів і навичок роботи з ними.

Методологія курсу опирається на сім простих принципів.

- 1. Розчленування задачі на окремі складові, завершеність кожної стадії і роботи в цілому.*
- 2. Увага до “абетки” професійної мови: лінії, форми, поверхні, рельєфу, силуету, об’єму, кольору, фактурі, структури і до мало вивчених - метафори, духу часу, духу місця, використання принципів оригамі.*
- 3. Важливість композиційних вправ, де кожне завдання – свобода в рамках, що дає можливість контролювати і впливати на кінцевий результат.*
- 4. Обмеженість в засобах: один для всіх матеріал, технологічний прийом, чітко сформульована задача.*
- 5. Колективна рефлексія – постійний діалог, відпрацювання звички слухати, захищати свою ідею, корегувати її в разі необхідності.*
- 6. Комплексність вправ, які традиційно відносять до різних дисциплін.*
- 7. Орієнтація всіх вправ курсу на виконання своїми руками, опираючись на необхідну інформацію про творчі принципи роботи майстрів.*

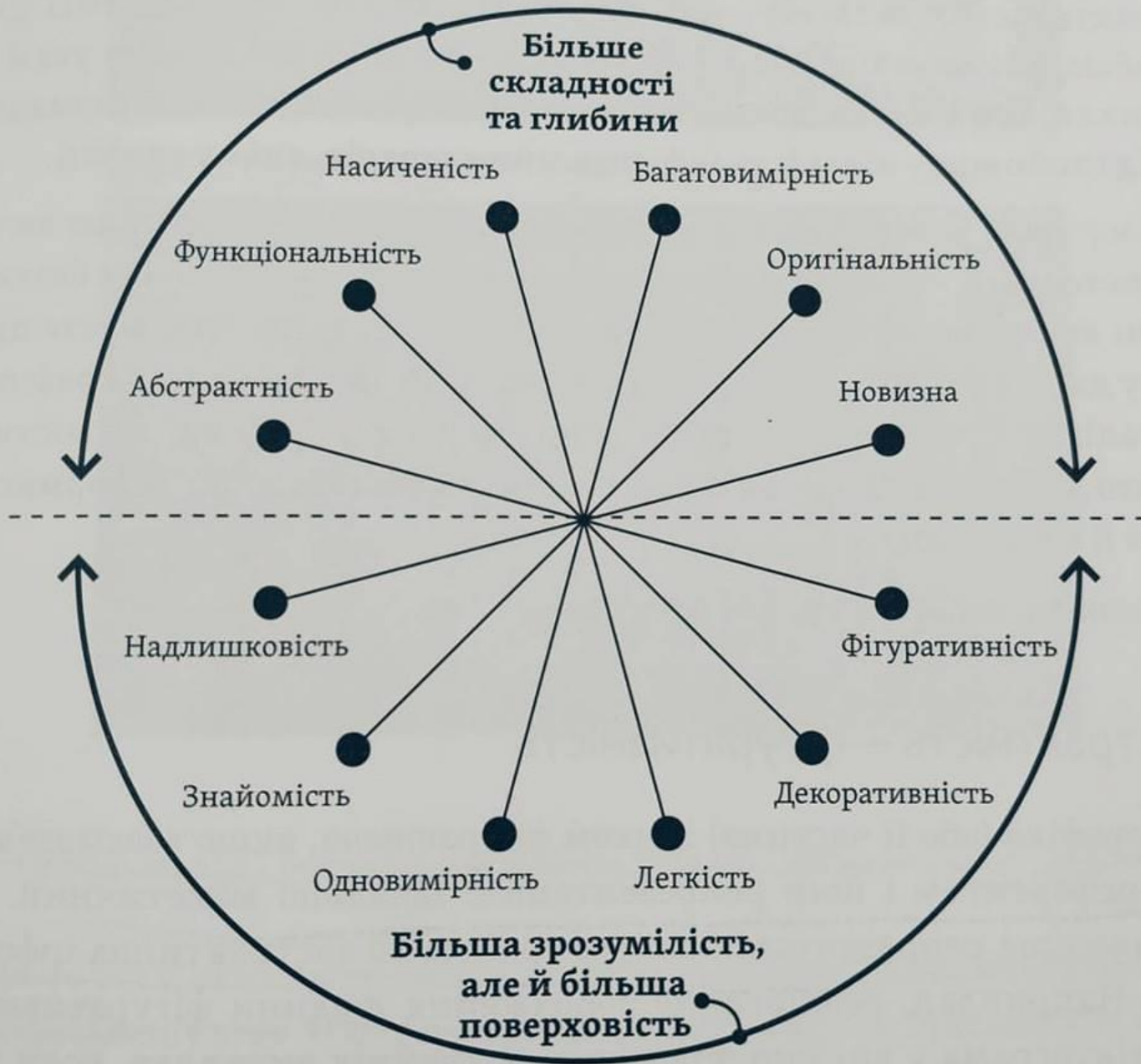
Структура курсу відповідає змістовним блокам методики.

- повтор роботи з матеріалами і освоєння забутих навичок;*
- розуміння абетки професійної мови дизайнера - лінії, форми, поверхні, рельєфу, силуету, колажу об'єму, кольору, фактури, структури;*
- освоєння композиційних прийомів різної складності, що пов'язані з іменами Майстрів ХХ століття;*
- оволодіння більш загальними поняттями: метафора, дух часу, дух місця, методики оригамі і розвитку в собі Дизайнера.*

Кожна з цих чотирьох частин складається з серії тематичних дисків. Кожний вміщує текст, що пояснює термінологію, прийоми, навички, методичні вказівки з виконання практичних вправ, приклади навчальних робіт і кольорові слайди-взірці робіт Майстрів ХХ століття. Вибір цього періоду культури пов'язан з великими досягненнями митців безпосередньо в збагаченні мови художньої творчості і пластичної мови дизайну.

Додаток до курсу - "Тлумачний словник дизайнера для роботи у ХХІ столітті", де також розміщені окремі ілюстровані статті автора.

В якості ілюстрацій використані рисунки, проекти, композиції і вправи, виконані студентами і педагогами Інституту дизайну і ландшафтного мистецтва НАККіМ і іншими авторами.

с. 3.2 Коло візуалізації.

Розділ 1. Матеріали і навички

1.1. Сухі матеріали

Сухі матеріали є найбільш прості, доступні, ті, що дають швидкий результат. До них відносяться олівець, вугілля, соус, пастель, фломастер. Робота з ними розвиває у студента точність доторкання. У процесі роботи студент виявляє, що вугілля кришиться, олівець буває твердим, майже невидимим, або м'яким, гострим або затупившимся, соусом неможливо провести тонку лінію, а фломастер не стирається. Це і є якості матеріалів, їх особливості.

Самим універсальним і тому найбільш вживаним із сухих матеріалів є вугілля. Ми користуємося, в основному, пресованим вугіллям, тому що він дає велику палітру можливостей - від ледве помітних слідів, що лише виявляють текстуру паперу, до глибоких активно-тональних плям. Крім того, вугілля володіє якостями, що провокують студентів до ескізності дотиків, яка, в поєднанні з потенційною точністю і графічністю, є шуканою якістю навчального малювання. Вугілля може бути растерте на папері, розмите водою або покладено на попередньо змочений папір. Ці його технологічні особливості можуть бути використані при виконанні завдань пункту 1.2. "Малювання ліній і плям рідкими матеріалами". Вугіллям виконується більшість пропонованих вправ цього розділу курсу.

Близькі до вугілля соус і пастель мають іншу твердість і жирність, а також колір, що дозволяє використовувати їх у більш складних завданнях в поєднанні з вугіллям, а також самостійно як кольорові матеріали. Особливістю роботи з пастеллю є її багатокольорність. Пастель, як матеріал, пропонується використовувати вже готовим, "змішаним" кольором. Працюючи пастеллю, студент вчиться не тільки якості малювання ліній і плям, як у випадку з іншими сухими матеріалами, але і точному вибору і поєднанню кольорів, тобто основ колористичної грамотності.

Проведення ліній сухими матеріалами з відчуттям особливостей кожного матеріалу

Матеріали: олівець, вугілля, соус, фломастер
Формат: 30x40 Час: 30 хв

Мета роботи

Знайомство з особливостями сухих матеріалів та оволодіння навичками роботи з ними.

Коментар

Олівецьві лінії - тонкі, прямі і рівні, можуть бути разнотональними; за типом проведення вони можуть бути швидкими (т.зв. «що летять») та повільними (природними, живими).

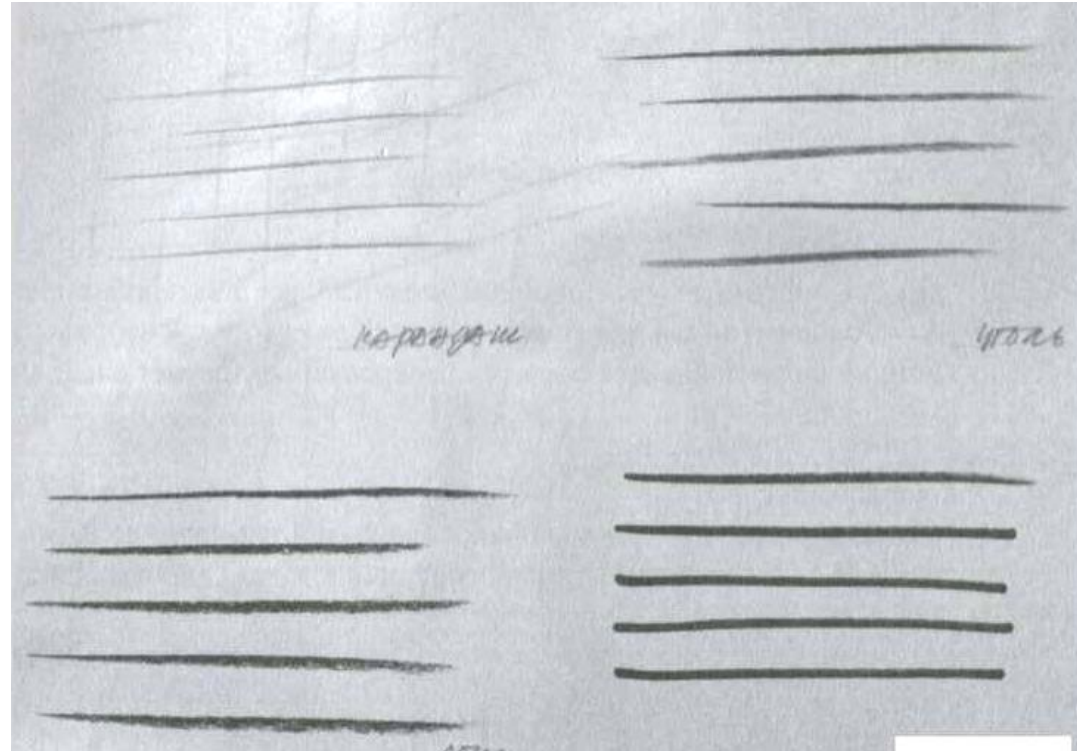
Лінії вугіллям - більш яскраві, соковиті, акцентовані; їх діапазон значно ширший - від тонкої, ледве помітної лінії до лінії широкої і впевненою.

Лінії соусом - більш пухкі, широкі і природно-нерівні.

Лінії фломастером - однієї товщини, менше залежать від натиску, вони графічно найпомітніші, вимагають точності і впевненості руки.

Критерії оцінки

Технологічна природність довжини ліній. Відповідність товщини і яскравості лінії використовуваному матеріалу. Енергійність дотиків і однорідність натиску на матеріал.

Рисування різнохарактерних плям сухими матеріалами з відчуттям особливостей кожного матеріалу

Матеріали: олівець, вугілля, соус, фломастер

Формат: 40x60

Час: 30 хв

Мета роботи

Вчитися рисуванню різнохарактерних плям, використовуючи можливості сухих матеріалів.

Отримати перший досвід живописної свободи (пляма - первозлемент живописної поверхні).

Коментар

Пляма олівцем - акуратна, штрихується з допомогою пересічних взаємно-паралельних ліній, штрихи розташовуються групами, з невеликим зсувом напряму.

Пляма вугіллям - більш енергійна і вільна, виконується без відриву руки від аркуша паперу, штрихами в двох близьких напрямках. Сліди дотику матеріалу більш помітні і виразні.

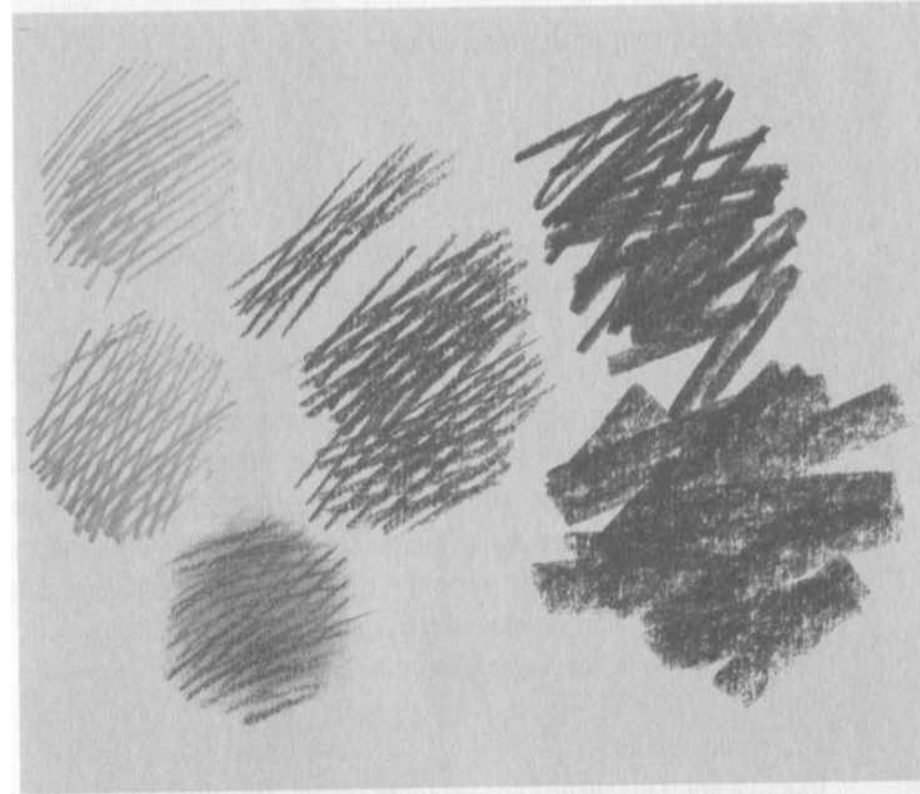
Пляма соусом - більш пухка, зв'язані рухи руки більш спокійні, природні, сліди дотику матеріалу і форма плями менше виявлені.

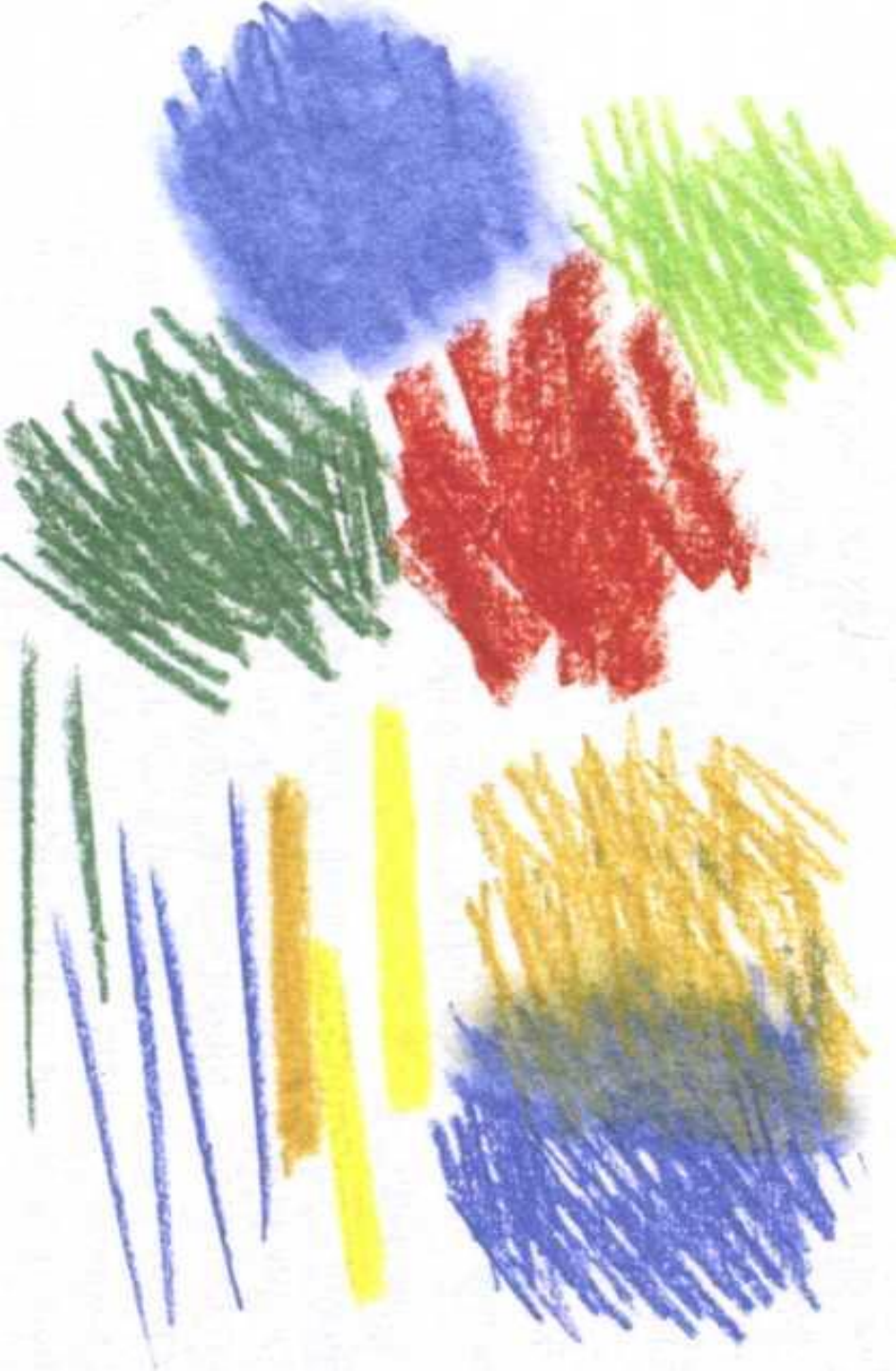
Пляма фломастером - графічно найбільш активна, її виконання вимагає точності і акуратності як і при роботі олівцем.

Критерії оцінки

Пляма природної форми, що йде від технології штрихування, може нагадувати природні аналоги.

Заповнення поверхні плями рівномірне, з просвітами паперу крізь штрихи.

Рисування ліній і плям з використанням можливостей кольорового матеріалу

Матеріали: пастель (суха)

Формат: 40x60

Час: 45 хв

Мета роботи

Виявити залежність характеру ліній і плям від їх кольору.

Коментар

Помітні лінії - тонкі і чіткі - проводяться пастеллю темного тону. Світлими тонами природніше провести лінії широкі і пухкі.

Для рисування плям можна вибрати певну колірну гаму - спектральну або природну (земляний).

Пастеллю можна покласти поруч дві плями різного кольору і скласти їх, розтираючи, отримавши, таким чином, більш складний колір.

Критерії оцінки

Відповідність тону і кольору пастелі типу проведеної лінії. Точне використання кольорів та їх сполук. Отримання якісних форм і поверхні плями.

1.2. Рідкі матеріали

Матеріали: туш, гуаш, акрил

Рідкі матеріали - це наступна, більш складна група в ряду освоюваних матеріалів.

У цю групу входять гуаш, акрил, туш, а також пастель і соус на мокрій основі або розмивні водою. У структурі навичок тут з'являється підготовчий етап освоєння технології роботи з барвистою поверхнею, використовуючи поняття "рідко", "густо", "багатошарово", відпрацьовуються первинні навички роботи з кольором при виконанні вправ на композиційне поєднання плям додаткових і зближених кольорів. Ця група матеріалів розвиває у студента свободу і експресію в процесі роботи, а також дає навик узагальненого бачення природи.

Основою образотворчого ряду у цьому блоці вправ є лінія і пляма. Технологія його зображення інша, ніж у завданнях попередньої теми "Сухі матеріали", і вимагає попередньої розминки, що і відбувається під час виконання перших вправ.

Акцентом навчання є взаємодія з матеріалом як з "провокуючим компонентом" технологічного процесу. Лінію виконують пером, пляму - пензлем, наповненими рідким матеріалом, і його характеристики залежать не тільки від задуманих автором контурів та величини, але, насамперед, від характеру пера, розміру кисті, кількості в них фарбувальної рідини і характеру рухів руки, що рисує. Досвід, придбаний у процесі роботи, що дозволяє студенту самостійно регулювати процес, відчуваючи густоту і разбавленість фарби або туші, товщину і тип пера, кисті, ступінь натиску руки, размашистість або легкість дотиків до паперу.

Туш - перший рідкий матеріал в цьому ряду, графічно дуже активний. Робота з нею вимагає впевненості руки і деякого навичку. Чорний колір туші дозволяє використовувати її і для рисування лінією, і для роботи плямою. У цьому туш близька вугіллю, а тональна різниця від глибокого чорного до світло-сірого тону досягається додаванням різної кількості води.

Гуаш - другий з досліджуваних рідких матеріалів. Окремим аспектом, супутнім її освоєння, є колір. Тут знайомство з ним, в основному, пов'язано з технологією змішування і нанесення на папір різних кольорних плям. Вивчаючи можливості палітри основних кольорів, студенти пробують змішувати їх один з одним, знижуючи ступінь кольоровості білилами, приглушати кольори, змішуючи їх з чорною фарбою і звертаючи увагу на зв'язаність або контрастність кольорів. Робота гуашшю, акрилом - перший крок до освоєння художнього фундаменту ХХІ століття. Курс візуального проектування знайомить з митцями, які працюють колористично-виразно: спектральними, змішаними, разбеленими або приглушеними кольорами, а також з художниками, які освоюють поверхню картини з допомогою окремих плям різного розміру або створюють на полотні єдину вібруючу колористично-однорідну поверхню. Ці технологічно нескладні навички покладені в основу перших завдань при знайомстві з гуашшю, акрилом.

Для роботи з рідкими матеріалами важлива хороша підготовка студента до заняття. Бажані плоска широка кисть - колонкова або з натуральної щетини, мастихін для викладання фарби на палітру, пласька палітра для змішування кольору або баночка для розведення туші, шматок м'якої тканини для промокання пензлів, папір для проби фарби і туші, ємність для чистої води. У цьому випадку робота рідкими матеріалами буде послідовністю якісних дій, що ведуть до виразного результату, і дозволить уникнути неакуратності на аркуші і безладу в майстерні.

Завдання №1. Освоєння різної колористики з допомогою плям гуаші, акрилу

Матеріали та інструменти: гуаш, акрил, пензель

Формат: 30x40

Час: 90 хв

Мета роботи

Отримання перших навичок роботи спектральними, складними і тонально зв'язаними кольорами.

Переконайтеся, що додавання сполучною фарби (сажа, білила) мальовничо, тобто тонально, і колористично об'єднує кольору.

Коментар

Кладемо на аркуші 3 або 4 плями, виконані гуашшю.

Повторюємо цю вправу 4 рази, використовуючи різну колористику.

Спектральні кольори взято з банки. В залежності від їх розміру, плями можна по-різному компоувати на аркуші: однакові плями; одна з плям більше; плями розміщені на аркуші з нашаруваннями, з виникненням складного кольору на їх кордоні.

Складні, змішані кольори. Використовується нескладна суміш - в кожен спектральний колір доданий додатковий.

Колірна палітра може бути природно-тематичною.

Розбілені кольору. По черзі додаємо в білила трохи складного кольору, отримуючи "перлову", "райську", "небесну" колористику. Складні приглушені кольори.

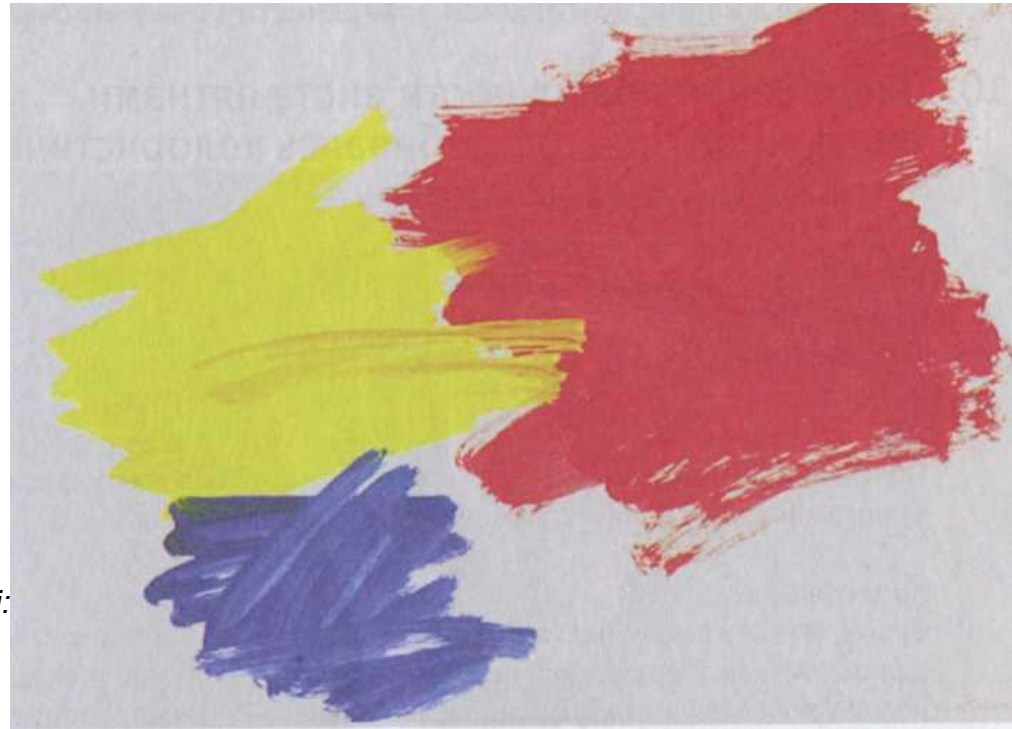
Додаємо чорну фарбу до наших складних кольорів, не доводячи їх до чорноти. Колір залишається красивим, складним, але живописно-приглушеним, близьким до кольоровості природних матеріалів - дерева, металу, каменю тощо

Критерії оцінювання студентських робіт

Свобода дотиків пензлем до паперу, їх енергія, розмах.

Природність барвистої поверхні і контурів плям.

Осмысленість розташування плям на листі.

Завдання №2. Заповнення аркуша лініями різної товщини сухими матеріалами (варіанти: лініями різної конфігурації, з перетинами або без них)

Матеріали: олівець, вугілля, соус, пастель, олівець

Формат: 30x40

Час: 30 хв

Мета роботи

Закріпити навички якісного проведення ліній різними матеріалами через порівняння цих дотиків на одному аркуші.

Коментар

Лист послідовно заповнюється лініями у різних напрямках, особлива увага звертається при цьому на якість дотиків. Спочатку виконуємо ледяні лінії олівцем, потім - тонкі і соковиті лінії вугіллям і так далі. Кожен наступний шар ліній проводиться і обговорюється з педагогом окремо. Вправа тренує якість дотиків (завдання №№ 1, 2), прищеплює перші композиційні навички, пов'язані з розміщенням елементів на аркуші паперу. Надзавдання: створення виразною, вібруючої, багатошарової поверхні за допомогою якісних дотиків.

Критерії оцінки

Якість дотиків і розміщення на аркуші окремих шарів ліній. Виразність остаточної роботи.

Завдання №3. Композиційна організація листа лініями різної конфігурації

Матеріали: вугілля (фломастер)

Формат: 2 аркуша 30x40 Час: 45 хв

Мета роботи

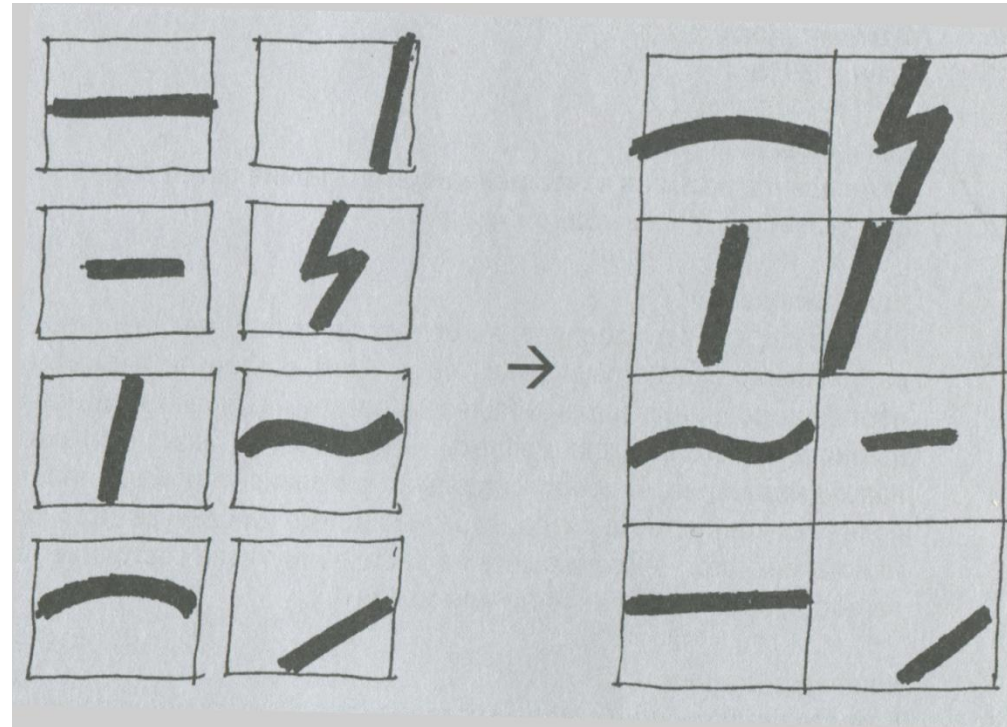
Виявлення залежності графічної виразності ліній різної конфігурації від їх місця розташування на фрагменті листа.

Коментар

Ділимо аркуш олівцем на вісім частин. У кожному фрагменті листа розміщуємо по черзі наступні лінії: центральну, периферійну, тонку, ламану, безперервну, хвилясту, дугоподібну, похилу. Лінії повинні розташовуватися на фрагменті листа композиційно, у відповідності зі своїм характером. Розрізаємо лист на вісім частин і вільно збираємо отримані листівки на іншому аркуші, думаючи про загальної композиції аркуша.

Критерії оцінки

Графічна виразність ліній різної конфігурації.
Композиційна виразність загального листа.

Завдання №4. Створення композиції на тему "пейзаж" з допомогою різнохарактерних ліній та плям

Матеріали: вугілля, туш, пастель
Формат: 30x40 Час: 30 хв

Мета роботи

Отримання навичок умовного зображення реальності формальними засобами.

Коментар

Розміщуємо на аркуші кілька елементів різного характеру. Це можуть бути тонкі й товсті, довгі й короткі лінії тушшю і вугіллям, великі і маленькі плями вугіллям, тушшю або пастеллю. Елементи називаються викладачем по черзі, а завданням студента є їх осмислене розташування на аркуші, що моделює якийсь пейзажне стан. У нашому прикладі елементи організовані темою "Відображення".

Критерії оцінки

Якість виконання окремих елементів. Осмислене розміщення елементів на аркуші і виразність остаточної композиції.

**Завдання №5. Створення композиції на тему:
«Пори року» з допомогою плям сухими
матеріалами**

Матеріали: олівець, вугілля, соус, пастель

Формат: 2 аркуша 30x40

Час: 90 хв

Мета роботи

Створення середовищного природного стану
формальними засобами.

Коментар

Тема виконаної композиції - "Пізня осінь".

Згадуємо вірші про осінь, визначаємо ключові слова,
що характеризують поняття "пізня осінь" -

сквозистая, холодна, гостра, похмура тощо - і
природні складові, які будемо зображати. Потім
розшифруємо: земля, стоптана земля, бруд,
сплутана трава; ліс - лісовий масив, група дерев,
гілки з просвітами; небо - похмуре сіре, свинцеві
хмари, просвіти в хмарах.

Аркуш 1. Малюємо послідовно всі типи плям на
листі, знаходячи відповідність складових пейзажу в
можливостях різних сухих матеріалів.

Лист 2. Малюємо на іншому аркуші вільну
композицію з обраних 5-ти найбільш характерних
плям першого аркуша - "Моя пізня осінь".

Критерії оцінки

Якість виконання окремих елементів. Осмисленість
розміщення елементів на аркуші. Відповідність
композиції аркуша тему "Пізня осінь".

